

*Van kruis naar
verrijzenis*

Van kruis naar verrijzenis

Br. René Stockman

CARMELITANA

© Carmelitana, Gent (www.carmelitana.be)

ISBN: 978-949-2434-23-4

Wettelijk Depot: D/2020/0770/05

Cover: Br. Maximinus Van Meerbeeck, 1961

Vormgeving: PressPoint.be, Kluisbergen

Druk: BestinGraphics

NUR: 707

Inhoud

De zeven woorden van Jezus op het kruis 7

- 1 “Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen” (Lc. 23, 34) 17
- 2 “Vandaag nog zult gij met Mij zijn in het paradijs” (Lc. 23, 43) 25
- 3 “Vrouw, zie daar uw zoon.
Zie daar uw moeder” (Joh. 19, 26-27) 35
- 4 “Mijn God, mijn God,
waarom hebt Gij Mij verlaten?” (Mc. 15, 34) 43
- 5 “Ik heb dorst” (Joh. 19, 28) 51
- 6 “Alles is volbracht” (Joh. 19, 30) 59
- 7 “Vader, in Uw handen beveel Ik mijn geest”
(Lc. 23, 46) 67

Roemen op het kruis 75

- 1 Het lijden in het perspectief van het kruis 85
- 2 Samen met Jezus de weg van het kruis gaan 95
- 3 Met open ogen 111

*De zeven
woorden van
Jezus op het
kruis*

De laatste woorden die iemand uitspreekt, hoe eenvoudig ze ook mogen klinken, blijven voor de nabestaanden steeds belangrijk. Soms klinken ze als een ware boodschap die men meekrijgt, een boodschap om te koesteren.

Bij mijn vader was het die laatste blik die hij mijn moeder gunde, een stilzwijgend afscheid van de vrouw met wie hij zijn leven had gedeeld. Hij was nooit een man van veel woorden geweest, maar wat hij zei was steeds zeer gevat. Nu was een blik voldoende, een blik die ieder woord overbodig maakte. Alles was voordien reeds gezegd.

Van Jezus zijn zeven woorden bewaard die Hij op het kruis uitsprak. Het zijn woorden die door de vier evangeliën heen opklinken zonder verder commentaar. Ze worden ons rechtstreeks aangeboden om ze te overwegen in het licht van alles wat voordien was gebeurd en alles wat we uit de mond van Jezus mochten vernemen. Ze hebben poëten en musici gefascineerd omwille van hun eenvoud en puurheid. Ze klinken als een samenvatting van alles wat voorheen was gezegd en tegelijk een boodschap om voor onderweg mee te nemen. Neen, deze korte zinnen en woorden zijn niet banaal, maar geven ons een unieke inblik in de intimiteit van Jezus. Net zoals de laatste blik van mijn stervende vader zo betekenisvol was, waarmee hij toonde wie hij echt was met een tederheid die voor de ogen van de buitenwereld meestal afgeschermd bleef, zo zal

Jezus met die luttele woorden als nooit voorheen ons toegang verlenen tot zijn hart, tot zijn emoties, tot wat Hem echt bezielde, tot wie Hij werkelijk was: Jezus Christus, de Messias, de Zoon van God die mens werd zoals wij.

Jezus richt zich met zijn laatste woorden zowel tot zijn Vader als tot de mensen om Hem heen. Het is de dubbele band die door zijn hele boodschap loopt. Het is ook de tweeledigheid die in het liefdesgebod klinkt: God en de mens beminnen.

Het is wel treffend hoe Hij zich in het eerste kruiswoord zowel tot zijn Vader als tot de mensen richt. Hij bidt zijn Vader om vergiffenis voor hen die Hem op het kruis nagelen. Ware vergeving kan alleen van God komen, als uiting van zijn onvoorwaardelijke liefde, maar wij kunnen ervoor bidden.

De zeven laatste woorden van Jezus zijn een ware leerschool van gebed. Wanneer we ze beluisteren en zelf uitspreken, doen we volledig onze intrede in de gezindheid van Jezus. Het zijn wegwijzers hoe we ons leven kunnen richten naar de komst van het Koninkrijk van God. Want dat is de boodschap die Jezus ons brengt: het Koninkrijk van God is nabij! We kunnen de kruiswoorden lezen in het licht van de zaligsprekingen waarmee Jezus zijn boodschap opende. Zijn hele leven was een afstraling van deze zaligsprekingen en tegelijk een dringende uitnodiging aan ons om ook te leven volgens die

zaligsprekingen. “*Zalig de armen van geest, want aan hen behoort het Rijk der hemelen*” (Mt. 5, 3). Jezus bezit op het kruis niets meer, en zijn fysieke armoede is een perfecte weergave van zijn geestelijke armoede, zijn totale zelfontleding waardoor Hij volledig open kwam te staan voor het Rijk der hemelen. Alle woorden die Hij dan uitspreekt komen voort uit die totale onthechting van alles wat Hem aan de aarde bindt en tegelijk uit een totaal vertrouwen in God. De weg van de *kenosis* bereikt hier zijn hoogtepunt, zijn voltooiing.

We worden hier uitgenodigd ons leven als gelovige te toetsen aan het leven van Jezus. Hoever zijn wij gevorderd op onze weg van de zelfontleding als voorwaarde om echt open komen te staan voor God, voor het Rijk der hemelen? In welke mate zijn we arm van geest, zijn we bereid om alles los te laten in het volle vertrouwen dat we bij God mogen thuiskomen? Zolang we bezig zijn ons eigen rijk uit te bouwen, belemmeren we het Rijk der hemelen om in ons leven gestalte te krijgen en te groeien. Zolang er een tegenstelling bestaat tussen het Rijk der hemelen en het rijk dat wij willen uitbouwen blijven we ver verwijderd van de geest van de zaligsprekingen, van de gezindheid van Jezus. Hoe treffend is het antwoord van Jezus wanneer Hij door de duivel op de proef wordt gesteld: “*Weg, satan: er staat geschreven: De Heer uw God zult gij aanbidden en Hem alleen dienen*” (Mt. 4, 10). De Wil doen van de Vader wordt voortaan de

grondtoon van zijn leven en het refrein dat Hij zo dikwijls herhaalt, tot in Getsemane, tot op het kruis.

Het is alsof we bij ieder woord dat Jezus zal uitspreken op het kruis een echo horen van de zaligsprekingen. Zo werden de zaligsprekingen de ouverture van zijn levenslied en ook de apotheose. Wanneer Jezus de Vader bidt om vergeving aan hen die Hem veroordeelden en op het kruis sloegen, weerklinkt op de achtergrond: “*Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden*” (Mt. 5, 7). Barmhartigheid is het wat wij voortdurend van de Vader mogen ontvangen en het is de glans van zijn onvoorwaardelijke liefde. Het is God zelf die in ons aanwezig komt wanneer we om vergeving bidden, want God is liefde, God is barmhartigheid. Het Rijk der hemelen is ten volle aanwezig daar waar de barmhartigheid wordt gevierd.

Op het kruis wordt ook definitief afgerekend met de tirannie van het kwade; alleen met de liefde, hier uitgedrukt in barmhartigheid, kan het kwade overwonnen worden. Met zijn eerste woord op het kruis brengt Jezus tot uiting dat in Hem de liefde de volstreckte bovenhand heeft gehaald. In Hem is slechts liefde, in Hem is het Rijk der hemelen volkomen aanwezig. Na zijn bidden voor allen, bidt Jezus ook voor die man die naast Hem aan het kruis hangt. De goddelijke liefde is steeds universeel en tegelijk persoonlijk. De volkse vroomheid gaf die man een naam: Dismas. Hij mag horen hoe Gods

barmhartigheid hem volledig zuivert. In hem wordt gerealiseerd wat als zaligspreking klinkt: “*Zalig de zuiveren van hart, want zij zullen God zien*” (Mt. 5, 8). Jezus zegt hem letterlijk, nadat de uitzuiverende liefde via het berouw en in de vergeving haar werk heeft verricht, dat hij vandaag nog God zal zien. Wat een troost te mogen horen dat er geen zonde is, hoe groot ook, die ons ervan kan weerhouden om via een oprecht berouw gezuiverd te worden en in staat gesteld om God te zien, om volwaardig deel te hebben aan zijn Koninkrijk.

Wanneer Jezus daarna neerkijkt naar de mensen die onder het kruis staan, in het bijzonder zijn moeder en de leerling die Hij liefhad, zal in zijn hart de zaligspreking over de zachtmoedigen hebben weerklonken. “*Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen het land bezitten*” (Mt. 5, 5). Jezus heeft zelf ooit verklaard dat Hij zachtmoedig en nederig van hart is en aan hen die uitgeput zijn en onder lasten gebukt gaan, rust en verlichting zal schenken (cfr. Mt. 11, 28-30). Is het deze rust en verlichting die Hij wil schenken aan Maria en Johannes door hen aan elkaar toe te vertrouwen? Op hun beurt krijgen ze de opdracht Jezus' werk voort te zetten door als buitengewone middelaars deze rust en verlichting te geven aan allen die tot de Heer bidden en erom smeken. Wat een geschenk wil Jezus ons hier meegeven: zijn eigen moeder die de brug wordt tussen Hem en ons; vanaf dat eigenste moment

houdt zijn moeder niet meer op Jezus tot ons te brengen en ons tot Jezus.

Jezus begeeft zich wel op een zeer intense wijze in ons mens-zijn wanneer Hij ook in zijn leven de verlatenheid toelaat die zoveel mensen teistert. “*Zalig de treurenden, want zij zullen getroost worden*” (Mt. 5, 4). Jezus roept het met velen uit dat het gevoel door allen in de steek te zijn gelaten het meest zware is dat een mens kan overkomen. Het overstijgt zelfs ieder fysiek lijden. Maar bij Jezus gaat die pijn nog dieper: Hij lijdt onder het gevoel van een godverlatenheid. Kan het erger? Voor velen kan het choquerend klinken dat Jezus het gevoel had zelfs door zijn Vader, met wie Hij één was, in de steek te zijn gelaten. Om aan deze uiterste leegte die Hij doorleeft uiting te geven, bidt Jezus de psalm die voert van extreme verlatenheid naar innige geborgenheid (cfr. Ps. 22). Zelfs het gevoel dat God er niet is mag ons niet het geloof ontnemen dat God ons nooit in de steek laat. In geloof mogen de treurenden troost ontvangen.

Dat Jezus op het kruis dorst had, was heel normaal. Nergens lezen we in het lijdensverhaal dat iemand Jezus iets te drinken aanbood. Zijn uitroep “*Ik heb dorst*” (Joh. 19,28) zal dus wel een reële vraag geweest zijn. Maar wanneer Jezus sprak over eten en drinken, heeft Hij herhaaldelijk aangegeven dat we ons niet alleen mochten voeden met gewoon voedsel en drank, maar ons vooral geestelijk

moesten voeden. “*Niet van brood alleen leeft de mens, maar van alles wat uit de mond van God voortkomt*” (Mt. 4, 4), was zijn antwoord wanneer de duivel Hem aanspoorde stenen in brood te veranderen. Ook op het kruis dient zijn roep om drank in deze zin begrepen te worden en weerklinkt: “*Zalig die honger en dorst naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden*” (Mt. 5, 6). Is het Koninkrijk dat Jezus verkondigde niet de goddelijke weg van de gerechtigheid? Zal de laatste droom van Jezus niet geweest zijn hoe die bron van gerechtigheid die Hij had aangeboord, tot een stroom kon worden om over de hele wereld uit te vloeien. “*Zalig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden*” (Mt. 5, 9). Vrededorst, zo werd Jezus aangekondigd, bringer van de ware vrede. Deze opdracht is nu volbracht, en Jezus kan met een zucht zeggen: “*Het is volbracht*” (Joh. 19, 30). Ondertussen weten we dat de vrede die Jezus bracht, niet leidde tot een oppervlakkig compromis of een goedkoop toedekken van onenigheden. Alleen zij die zich echt kind van God weten zijn begenadigd om zelf te beleven wat ze in de wereld zullen uitstralen: ware vrede. De vrede blijft dan ook een vrucht van de heilige Geest.

De eerste en de laatste zaligspreking beloven ons het Rijk der hemelen. Zowel voor de armen van geest als voor hen die vervolgd worden omwille van de gerechtigheid openen zich de poorten van het Rijk der hemelen. Jezus, de arme van geest bij

uitstek en dodelijk vervolgd om de gerechtigheid, beveelt zijn Geest in de handen van Zijn Vader; Hij voert ons mee doorheen de verlossing, doorheen de poorten van het Rijk der hemelen. Arm van geest zijn en bereid zijn om vervolgd te worden omwille van de gerechtigheid krijgen we hier als missie mee. Bewust treden in Jezus' voetstappen vraagt volstrekte nederigheid en zelfontlediging, en ook de bereidheid om te lijden, want de gerechtigheid die Jezus verkondigt, staat dikwijls volledig in tegenstelling met deze die de wereld aanprijst.

1

*“Vader, vergeef hun,
want ze weten niet wat ze doen”
(Lc. 23, 34)*

Jezus heeft zich bij zijn veroordeling in een sterk stilzwijgen gehuld. Na de lange afscheidsrede tijdens het laatste avondmaal die we als een intense bezinning over de relatie tussen de Vader en de Zoon en onze participatie erin kunnen lezen, zullen we Jezus nog slechts in een paar beknopte zinnen horen spreken. De laatste ervan worden uitgesproken op het kruis. Het gebeuren is zo pijnlijk dat de evangelisten er geen beschouwingen aan toevoegen zoals ze dat soms bij andere woorden van Jezus overvloedig hebben gedaan. Het gaat dan om aanvullingen en interpretaties getekend door het verrijzenisgebeuren, gerijpt doorheen de

overlevering en de persoonlijke meditatie van de schrijver. Hier krijgen we onverpakte authentieke woorden, wellicht authentieker dan alle andere.

Het eerste woord is een woord van vergeving. Geen goedkoop woord als we weten welk lijden de mensen Hem hebben aangedaan. Het is een woord dat alleen vanuit zijn grote liefde kan worden begrepen. Want vergeven is grote liefde.

Jezus zegt dat de mensen handelen uit onwetendheid. “*Want ze weten niet wat ze doen*” (Lc. 23, 34). Onwetendheid kan een excuus zijn om niet verantwoordelijk te moeten worden gesteld voor een daad, of om verzachtende omstandigheden in te kunnen roepen. Onwetendheid kan ook een massale verblindheid zijn voor wat men aan het doen is. “*Wir haben es nicht gewußt*”, is een zin die in de geschiedenis blijft naklinken. Het is een bekend fenomeen hoe een massa opgezweept en meegesleurd kan worden. Alsof het persoonlijke geweten dan op offline wordt gezet en een andere waardeschaal de grondslag wordt van het handelen. Himmler, verantwoordelijk tijdens het Naziregime voor de uitroeiing van honderdduizenden Joden, ging er prat op dat hij zijn werk zorgvuldig uitvoerde. Het woord “*zorgvuldig*” krijgt hier een zeer wrange nasmaak.

Jezus werd het slachtoffer van een complot, maar de vele beulen en soldaten die het vonnis

moesten uitvoeren, handelden routinematig. Zagen ze in diegene die ze martelden en doodden nog een mens? We mogen dus niet zo lichtvaardig omspringen met het woord onwetendheid, want het neigt dikwijls naar schuldige onwetendheid waardoor je wel verantwoordelijk wordt voor het kwaad dat je aanricht.

In het geval van Jezus had deze onwetendheid twee facetten. Velen die het vonnis uitvoerden wisten inderdaad niet dat ze de Zoon van God aan het vermoorden waren en zij die het complot opzetten, wilden niet aannemen dat Jezus de Christus was, de Zoon van God. Dat laatste werd zelfs de reden van zijn vonnis, want zich de titel toe-eigenen van ‘Zoon van God’ werd als de grootste godslastering beschouwd.

Maar er was ook een andere vorm van onwetendheid, want allen die betrokken waren bij het vonnis en de uitvoering ervan wisten niet dat ze daardoor meewerkten, hoe paradoxaal dit ook mag klinken, aan de verlossing van de mensheid. God gebruikte als het ware de onwetendheid van mensen om zijn verlossingswerk doorheen zijn Zoon te volbrengen.

Het toont ons iets van de wijze waarop God omgaat met de werkelijkheid, met onze werkelijkheid. God begeeft zich in onze concrete omstandigheden om zijn verlossingswerk in ons verder te zetten. God staat niet buiten onze werkelijkheid,

maar er middenin, en deze volle werkelijkheid wordt de plaats waar Gods heil in ons kan geschieden. Dat vraagt van ons een nieuwe wijze om met onze werkelijkheid om te gaan. Waar het wellicht gemakkelijk lijkt in de goede momenten van ons leven Gods hand te ontwaren, worden we in geloof uitgenodigd dit ook te doen in de moeilijke momenten, in de momenten dat God afwezig lijkt. We zullen die kreet om Gods afwezigheid ook nog horen op het kruis. Ook hier leert Jezus ons dat we in de grootste godverlatenheid toch in Zijn aanwezigheid moeten blijven geloven. Ons geloof wordt hier tot het uiterste op de proef gesteld en tegelijk uitgezuiverd tot wat het moet worden: puur geloof.

Jezus kijkt met medelijden neer op hen die Hem martelen en Hem uiteindelijk het leven hier op aarde zullen ontnemen. Maar het blijft niet bij dat gevoel van medelijden. Hij laat dit aanvoelen uitvloeien in een daad van vergeving. Die daad van vergeving treft ons meestal het diepst bij dit woord dat door Jezus wordt uitgesproken op het kruis. Hoe kan een mens in deze meest extreme situatie van verworpenheid nog tot vergeving komen? Op die vraag van Petrus hoe dikwijls we moeten vergeven antwoordde Jezus “*tot zeventigmaal zevenmaal*” (cfr. Mt. 18, 21-22). Hiermee wilde Hij zeggen dat er op onze vergeving geen limiet mag staan. Dat klinkt overweldigend, adembenemend. Maar dat ligt in de lijn van het onvoorwaardelijke liefdesgebod dat wordt verabsoluteerd met het gebod om zelfs de